

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij enkele fracties de behoefte de Minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake de brief d.d. 8 juli 2016 bevattende de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken van 18 juli 2016 (2016Z14584). Tevens zijn voor dit Schriftelijk overleg de volgende stukken geagendeerd: het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 20 juni 2016 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1639); Fiche: Mededeling geïntegreerd EU-beleid noordpoolgebied (Kamerstuk 22 112, nr. 2150); Fiche: Mededeling externe dimensie migratie (Kamerstuk 22 112, nr. 2157).

De voorzitter van de commissie,
Eijsink

De griffier van de commissie,
Van Toor

Informele ontmoeting met Secretary of State Kerry

In de geannoteerde agenda is te lezen dat tijdens het informele ontbijt met Secretary of State (SoS) John Kerry waarschijnlijk meerdere onderwerpen aan bod zullen komen, waaronder het Midden-Oosten Vredesproces (MOVP). Recentelijk verscheen een nieuw rapport van het Midden-Oosten Kwartet. Hoewel het rapport erin slaagt om belangrijke problemen te benoemen zijn de leden van de PvdA-fractie van mening dat het rapport een hoog gehalte «open deuren» bevat: het is vooral een bevestiging van bekende bevindingen, terwijl concrete voorstellen en een gevoel van urgentie volledig ontbreken. Wat is de mening van het kabinet ten aanzien van het Kwartetrapport?

Het rapport roept ook vragen op rondom de status van het Kwartet. In diverse internationale media werd bericht over diplomatieke inspanningen van Israël in de aanloop naar de publicatie van het rapport met als doel de passages over nederzettingen af te zwakken. Kan de Minister dit bevestigen? Zo ja, deelt de Minister de mening van de PvdA-fractie dat indien het rapport is afgezwakt op aandringen van Israël dit een ernstige aantasting is van de geloofwaardigheid van het Kwartet? Is hij bereid om dit ter sprake te brengen tijdens het overleg met Secretary Kerry?

Het rapport werd door de Palestijnse Autoriteit zeer negatief ontvangen en er werd zelfs gespeculeerd over het verbreken van de banden met het Kwartet uit onvrede over de in Palestijnse ogen veel te zwakke stellingen in het rapport, bijvoorbeeld aangaande nederzettingen en de bezetting. Wat de PvdA-fractie betreft zou dit een slechte stap zijn: het verbreken van banden draagt niet bij aan een oplossing. Hoe ziet de Minister dit? Graag horen de leden van de PvdA-fractie ook of het rapport nog tot verdere stappen zal leiden, bijvoorbeeld een VN-resolutie.

De leden van de SP-fractie maken zich grote zorgen over de ontwikkelingen in Libië, waar onderlinge strijd de totstandkoming van een eenheidsregering met effectief gezag blijft dwarsbomen. Een recent bericht (*Middle East Eye*, 8 juli 2016) stelt dat Franse, Britse en Amerikaanse militairen generaal Khalifa Haftar in het oosten van het land steunen met het coördineren van luchtaanvallen. Dit terwijl de generaal zich keert tegen de nieuwe, door de VN gesteunde eenheidsregering in Tripoli. Kan de Minister dit bericht bevestigen? Zo niet, is de Minister dan bereid navraag hiernaar te doen bij de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken? Is de Minister van mening dat groepen die de eenheidsregering niet steunen niet door Westerse landen gesteund zouden moeten worden? Is de Minister verder bereid zorgen te uiten richting de Amerikaanse Minister wat betreft mogelijke wapenleveranties aan de nieuwe regering in Libië? Wat is de actuele stand van zaken op dit gebied, zo vragen de leden van de SP-fractie.

Latijns-Amerika

De Minister schrijft, in het kader van de Political Dialogue and Cooperation Agreement (PDCA), dat Cuba het Gemeenschappelijk Standpunt (GS) uit 1996 het liefst nog voor de ondertekening van de PDCA ziet ingetrokken. Een aantal EU-lidstaten zou hier hetzelfde over denken. De leden van de VVD-fractie vragen de Minister om een nadere toelichting te geven van de verhoudingen binnen de EU ten aanzien van voor- en tegenstanders van een voortijdige intrekking van het GS? Op welke manier spant het kabinet zich in om steun te verwerven voor het Nederlandse standpunt – pas intrekken nadat de PDCA van kracht is geworden? Is de Minister bereid de Kamer te informeren over de uitkomst over al dan niet voortijdig intrekken van het GS wanneer hierover een besluit is genomen?

In de brief vermeldt de Minister het akkoord tussen de Colombiaanse regering en de FARC. In hoeverre is dit akkoord in gevaar door onenigheid binnen de FARC over het al dan niet inleveren van wapens en het staken van de strijd, zo vragen de leden van de VVD-fractie. (<http://www.trouw.nl/tr/nl/4496/Buitenland/article/detail/4335095/2016/07/07/FARC-eenheid-weigert-wapens-in-te-leveren.dhtml>)

Tijdens het plenaire debat van 30 juni is de situatie in Venezuela uitgebreid besproken. Toch hebben de leden van de PvdA-fractie een korte vraag ten aanzien van de recente onverwachte openstelling van de grens met Colombia voor een periode van 12 uur. Maar liefst 25 duizend Venezolanen maakten van de tijdelijke openstelling gebruik om levensmiddelen in te slaan in Colombia. Kunnen we dit zien als de eerste tekenen dat het regime van president Maduro begint te onderkennen dat er een humanitaire crisis plaatsvindt in zijn land? Biedt dit aanknopingspunten voor de toegang van internationale humanitaire hulp tot Venezuela?

Aangaande de onderhandelingen tussen de Colombiaanse regering en de FARC zijn de leden van de PvdA-fractie blij met het gepresenteerde deelakkoord over een definitief staak-het-vuren. Nu hiermee het gewapende conflict is beëindigd ziet de PvdA-fractie uit naar een algeheel vredesakkoord. Eerder heeft de PvdA-fractie nadruk gelegd op het aspect van *transitional justice*. Dat aspect is één van de meest controversiële binnen de onderhandelingen. In reactie op onze vragen heeft de Minister eerder toegezegd dat Nederland zal bekijken hoe het op dit gebied kan bijdragen aan de onderhandelingen. Tijdens het Algemeen Overleg RBZ in april van dit jaar zei de Minister dat hij in overleg is met de Colombiaanse regering om te bezien hoe het aspect van *transitional justice* het beste uitgewerkt kan worden. Kan de Minister een update geven van dit overleg?

De leden van de SP-fractie verbazen zich erover dat Latijns-Amerika op de agenda van de Raad Buitenlandse Zaken staat, maar dat de politieke ontwikkelingen in Brazilië daarbij niet aan de orde (lijken te) komen. Dit terwijl in mei president Dilma Rousseff werd afgezet en sindsdien veel schandalen naar buiten zijn gekomen, onder meer een bericht over hoe invloedrijke, van corruptie verdachte personen zich inspanden om de afzetting van Rousseff te realiseren. Menig analist heeft, op basis van dit op gelekte telefoongesprekken gebaseerde bericht evenals andere berichten, de afzetting van Rousseff een coup genoemd. Deelt de Minister die analyse? Kan de Minister ook meer in het algemeen ingaan op de politieke ontwikkelingen in Brazilië en daarbij aangeven welk standpunt de EU en Nederland innemen ten opzichte van de ontwikkelingen in dit grootste Latijns-Amerikaanse land, zo vragen de leden van de SP-fractie.

De leden van de D66-fractie zijn bezorgd over de situatie in Venezuela. De genoemde leden constateren dat er in Venezuela een chronisch tekort is aan voedsel en medische voorzieningen en dat het parlement van Venezuela heeft gepleit voor internationale hulp. De Venezolaanse overheid houdt echter internationale humanitaire hulp van internationale en non-gouvernementele organisaties tegen. De leden van de D66-fractie zijn van mening dat de Minister samen met eensgezinde partners en de EU bij de Venezolaanse overheid dient te pleiten voor het toelaten van internationale humanitaire hulp.

China

De leden van de VVD-fractie constateren dat het Permanente Hof van Arbitrage in Den Haag op 12 juli jl. China's economische aanspraken op grote delen van de Zuid-Chinese Zee heeft afgewezen. Er zijn volgens het

Hof geen juridische gronden voor de «historische rechten» die China claimt in het gebied binnen de zogenoemde «nine-dash line», een demarcatielijn uit 1947. China heeft al laten weten de uitspraak niet te erkennen. Op welke wijze heeft deze gerechtelijke uitspraak gevolgen voor de opstelling van de EU ten opzichte van deze kwestie? En voor de relatie tussen de EU en China? De leden van de VVD-fractie vragen de Minister om de Kamer te informeren over de reacties van andere EU-lidstaten op deze uitspraak en over hetgeen besproken wordt tijdens de RBZ.

Ten aanzien van China spreken de leden van de PvdA-fractie hun zorgen uit over de verslechterende situatie als het gaat om mensenrechten en vrijheden. In het laatste jaar zijn diverse wetten aangenomen die onder het mom van nationale veiligheid gebruikt kunnen worden om de bewegingsruimte van journalisten, mensenrechtenverdedigers en kritische organisaties ernstig te beperken. Het is een fenomeen dat we in meer landen zien en de PvdA-fractie hecht er waarde aan dat de Nederlandse regering hier scherp afstand van neemt.

De leden van de PvdA-fractie zijn blij met de publicatie van de «*Elements for a new EU strategy on China*»: voor deze leden is het altijd van belang geweest dat de EU-lidstaten gezamenlijk optrekken als het gaat om de betrekkingen met China en dat uitgangspunt komt sterk terug in het gepubliceerde document. Het belang van mensenrechten en vrijheden in de dialoog met China wordt in het document voldoende benadrukt. Tevens zijn de leden van de PvdA-fractie blij dat er wordt gezocht naar meer samenwerking met China op het gebied van buitenlands beleid.

Recentelijk verscheen er een publicatie van Amnesty International waarin de diplomatieke inspanningen van Nederland om mensenrechtenverdedigers in China te steunen onder de loep zijn genomen. Het eindoordeel is onvoldoende: Nederland hanteert een standaardpak die niet is aangepast op de verslechterde situatie. Er is een gebrek aan transparantie waardoor de resultaten van het Nederlandse beleid te weinig zichtbaar zijn. Bovendien hebben Chinese mensenrechtenverdedigers weinig begrip voor het gebruik van «stille diplomatie»: zij zeggen juist gebaat te zijn bij publiekelijke steun. Ook zouden Chinese mensenrechtenverdedigers behoefte hebben aan intensievere contacten met diplomaten en regeringsfunctionarissen. De leden van de PvdA-fractie erkennen dat stille diplomatie soms de meeste effectieve werkwijze is, maar zien ook de waarde die publieke statements en acties kunnen hebben voor mensenrechtenverdedigers. Kan de Minister hierop reflecteren? Wat is zijn reactie op het rapport van Amnesty, genaamd *A ritual dance with the dragon*?

De relatie van de EU met China komt ook aan bod tijdens de Raad Buitenlandse Zaken, omdat een nieuwe EU-strategie ten aanzien van China wordt opgesteld. De leden van de SP-fractie zijn het met de Minister eens dat de bescherming van mensenrechten van essentieel belang in de relatie met China moet blijven. Wel zijn er zorgen over de ontwikkelingen in China. Amnesty International stelt dat sinds president Xi Jinping aan de macht is de repressie in China enorm is toegenomen. Deelt de Minister die opvatting? Amnesty International uit in een recent rapport (*Een rituele dans met de draak?*, 7 juli 2016) stevige kritiek op het bilaterale beleid ten opzichte van China. Gesteld wordt onder meer dat de diplomatieke inzet van Nederland om mensenrechten in China aan te kaarten tekort schiet en dat, ondanks drastisch verslechtering op het gebied van de mensenrechtensituatie, de omgang met China voor Nederland «business as usual» bleef. Is de Minister bereid, eventueel afzonderlijk, hierop te reageren en eveneens te reageren op de aanbevelingen die Amnesty International in het rapport doet, zo vragen de leden van de SP-fractie.

De leden van de D66-fractie constateren dat het Permanent Hof voor Arbitrage vandaag uitspraak gedaan heeft waaruit blijkt dat China geen aanspraak kan maken op de betwiste gebieden in de Zuid-Chinese Zee. China heeft ondertussen al aangegeven deze uitspraak naast zich neer te leggen. Wat is de reactie van de regering hierop en wat zal de reactie in Europees verband hierop zijn? Voorts constateren de leden van de D66-fractie dat er een nieuwe EU-China strategie gepubliceerd is. Wat is de inzet van de regering om meer bescherming en erkenning van mensenrechtenverdedigers hierin te waarborgen?

Migratie

Over de migratiecompacts met zeven belangrijke migratielanden schrijft de Minister dat die afspraken snel vorm moeten krijgen. De leden van de VVD-fractie vragen de Minister om een concreter tijdspad te schetsen met stappen om dit te bereiken.

De leden van de D66-fractie lezen in het Fiche over de externe dimensie van migratie dat het kabinet vindt dat er gewerkt moet worden aan hervestiging van vluchtelingen. Wat is de Nederlandse inzet hierin, zowel in Europees verband als op de aankomende VN-top hierover? Is de regering bereid het vierjaarlijkse UNHCR quotum aan te passen aan de huidige ontwikkelingen op het gebied van migratie en een veel substantiëlere toezegging te doen? Wat is verder de voortgang van de al eerder toegezegde hervestigingsdoelen in Europees verband?

De leden van de D66-fractie zijn van mening dat er inderdaad nauw samengewerkt moet worden met herkomst-, transit- en opvanglanden. Het is van groot belang dat er perspectief komt voor mensen in hun eigen regio. De genoemde leden zijn daarom erg kritisch op het toepassen van zogenaamde negatieve conditionaliteit, zeker op het gebied van ontwikkelingshulp. Vindt het kabinet het een goed idee om landen die niet voldoende meewerken op het gebied van migratie te korten op ontwikkelingsgeld dat is bedoeld voor de allerarmsten? Op basis waarvan denkt het kabinet dat negatieve conditionaliteit op gebieden buiten migratie zelf effectief kan zijn?

De leden van de D66-fractie constateren dat het kabinet kritisch is op de financiële implicaties van de migratiecompacts. Wat voor alternatieve financiering stelt het kabinet voor?

Tot slot vragen de leden van de D66-fractie wat het kabinet ondernomen heeft om de Turkse autoriteiten aan te spreken op de tienduizenden Syriërs die, op de vlucht voor IS, vastzitten aan de grens met Turkije? Hoe valt volgens het kabinet het sluiten van de Turks/Syrische grens door de Turkse autoriteiten te rijmen met het non-refoulement principe? Wat heeft de Europese Commissie al ondernomen en gerapporteerd naar aanleiding van de berichten over beschietingen van Syriërs bij de Turkse grens? Is de Minister bereid te pleiten voor een onafhankelijke waarnemingsmissie bij de Turks/Syrische grens?

EU Global Strategy

De Minister haalt de *EU Global Strategy* aan en dan specifiek in relatie tot het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de EU. «Alhoewel het niet in de lijn der verwachting ligt dat de visie op de rol van de EU in de wereld, zoals vervat in de *EU Global Strategy*, hierdoor drastisch verandert, zal een vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de EU mogelijk wel gevolgen hebben voor de implementatie van de strategie. Immers, zonder het Verenigd Koninkrijk zal het soortelijk gewicht van de EU in het geopoliti-

tieke krachtenveld veranderen», zo stelt de Minister. De leden van de VVD-fractie vragen de Minister om die laatste uitspraak nader toe te lichten. Wat wordt precies bedoeld met het veranderen van het gewicht van de EU in het geopolitieke krachtenveld? Welke lijn stelt de Minister voor om deze consequenties in juiste banen te sturen?

De leden van de PvdA-fractie zijn blij dat de *EU Global Strategy* (EUGS) is gepresenteerd door Hoge Vertegenwoordiger (HV) Mogherini: we hebben lang op deze strategie moeten wachten. De leden van de PvdA-fractie staan in beginsel positief tegenover de EUGS. De prioriteiten die worden genoemd, zoals het werken aan veerkracht van de staten aan de Europese Oost- en Zuidflank en de aandacht voor een «global order» gebaseerd op het internationaal recht, zijn wat de PvdA belangrijke pijlers voor het Europese buitenlandbeleid.

De genoemde leden vragen zich af wat nu de precieze status is van het document. De EUGS behoort tot de verantwoordelijkheid van HV Mogherini, maar het kabinet gaf eerder aan dat het voorstander is van eigenaarschap van de EU-lidstaten. Kan de Minister dit verder duiden? Hoe is het document in de Europese Raad ontvangen? Kan de Minister ook aangeven wat hij in dit kader precies bedoelt met «gezamenlijke boodschappen van de EU richting derde landen en internationale partners over de *EU Global Strategy*», zoals genoemd in de geannoteerde agenda?

De leden van de PvdA-fractie hebben ten slotte nog een aantal vragen ten aanzien van de gevolgen van de Brexit voor het buitenlands beleid van de EU. In de geannoteerde agenda is te lezen dat het soortelijk gewicht van de EU hierdoor zal afnemen. De leden van de PvdA-fractie vragen zich echter af of er ook geen positieve kanten zouden kunnen zitten aan het vertrek van het Verenigd Koninkrijk, aangezien dit land op het gebied van buitenlands beleid soms een remmende factor was, bijvoorbeeld als het gaat om de positie van de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) of om het hervormen van de VN-Veiligheidsraad. Hoe ziet de Minister dit? Biedt een Brexit ook kansen? Daarnaast zouden de genoemde leden graag horen of het kabinet mogelijkheden ziet om na het vertrek uit de EU nauw te blijven samenwerken met het Verenigd Koninkrijk. Het is immers zo dat ook geassocieerde landen zich kunnen aansluiten bij EU-posities op het gebied van buitenlands beleid. Zou dat voor het Verenigd Koninkrijk in de toekomst ook kunnen gelden?